

О.І. Переворська

E-mail: pedagogika_DNU@i.ua

КОМУНІКАТИВНИЙ КОНТАКТ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

Проблеми комунікації ніколи не були обділені увагою вчених [1 – 4 та ін.]. Комунікативний контакт (КК) є важливою складовою спілкування, його необхідним моментом. Відомо, що саме від того, чи буде встановлений КК, залежить ефективність професійного спілкування. В силу цього дослідження, присвячені аналізу КК, є досить актуальними.

В завдання нашого дослідження входило виявлення та оцінка найбільш ефективних засобів, котрі призводять до КК, тобто сприяють «опредметненню» потенційними партнерами потреби до спілкування. Звичайно використані в якості спроб встановити КК засоби можуть мати різний характер, наприклад, включати прямі звернення до потенційного партнера (партнерів), прохання приділити час для бесіди, розмови, вимоги про контакт та т. ін. У тому числі – вербальні прийоми та засоби розраховані зацікавити потенційного партнера (партнерів) по спілкуванню (наприклад, тематикою виступу, розмови), а на цьому тлі – спонукати співрозмовника до встановлення КК. Саме такі вербальні засоби нас будуть цікавити при проведенні дослідження. Тому необхідно розглянути механізм перетворення одностороннього контакту в двосторонній контакт як результат дії спеціальних вербальних засобів, направлених на актуалізацію у потенційного партнера (партнерів) потреби в спілкуванні.

Одним з важливих аспектів цієї проблеми є підготовка майбутніх фахівців до здійснення професійно-педагогічної комунікації, яка передбачає виявлення та впровадження за допомогою спеціально розробленої методики найбільш ефективних засобів, прийомів перетворення одностороннього контакту в двосторонній. Саме такий двосторонній КК є адекватною, необхідною основою професійно-педагогічного спілкування.

Спеціальна методика була запроваджена під час викладання курсу «Формування комунікативних умінь» для майбутніх корекційних педагогів, які навчаються на факультеті психології Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара. Методика передбачала створення ситуації конкуренції тих, хто виступає, за увагу аудиторії. Мотив конкуренції забезпечувався наступним чином. Студенти розподілялися по двоє, і кожний повинен був на тлі запропонованої йому наукової статті (за думкою студентів, усі статті були «сухі», «нецікаві») скласти більш цікавий текст, ніж це зробить конкурент. Студенти мали змогу опускати фрагменти статті, робити доповнення, тобто скласти такий усний текст, який би змусив аудиторію надати перевагу саме цьому

виступу, а не виступу конкурента. Всі виступи студентів були записані за допомогою відеокамери. Час виступу мав бути не більше 4-5 хвилин. Студенти мали змогу робити пробні записи, які потім обговорювалися. Допустимими враховувалися всі «парні» виступи студентів, якщо вони не підпадали під наступні обмеження : 1) не об'єднувалися тексти, які мали бути проголошені хлопцем та дівчиною; 2) не об'єднувалися тексти, складені різними студентами на одну й ту саму тематику; 3) не об'єднувалися тексти, різниця тривалості яких була більше 30 секунд. Після записаних виступів студентів аудиторія за допомогою відкритого обговорення, аналізу зроблених відеоматеріалів, голосування визначала переможців.

Результати дослідження показали, що використані студентами засоби встановлення КК не склали ієрархічну структуру, але деякі з них можливо віднести до найбільш ефективних: вказівка на значущість проблематики виступу; використання цитат, афоризмів; порушення очікувань аудиторії; звертання до широко відомого факту, події; використання риторичних запитань; будування ситуації, яка є аналогічною епізодам з відомих літературних творів, фільмів; апеляція тих, хто виступає перед аудиторією, до авторитетів, до самих себе; пряме звертання до аудиторії та ін.

Таким чином, при проведенні дослідження за допомогою спеціально розробленої та впровадженої методики відеотренінгу були виявлені ті засоби встановлення комунікативного контакту, які найбільш активно та ефективно використовуються студентами під час професійно-педагогічного спілкування, коли актуалізується відповідна комунікативна ціль.

Література

1. Волкова Н.П. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної комунікації : Автореф. дис. ... докт. пед. наук. /Волкова Н. П. – Луганськ, 2006.
2. Коваль С.Б. Психологічні чинники розвивальної комунікативної ситуації у вищих навчальних закладах освіти : Автореф. дис. ... канд. психол. наук / С.Б.Коваль. – Івано-Франківськ, 2001.
3. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г.Почепцов. – М.: Реал-бук; К.: Валкер, 2001.
4. Сагач Г.М. Риторика: навч. посіб. / Г.М.Сагач /2-е вид., перероб. І доп. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2000.